

PROUČAVANJE REVOLUCIONARNE PROŠLOSTI I NJEGOVANJE BORBENIH TRADICIJA

IVICA SEGOTA

Među predviđenim i najavljenim podnosiocima saopćenja meni je palo u zadatak da tematiziram potrebu proučavanja revolucionarne prošlosti i njegovanja borbenih tradicija.

S obzirom na današnji skup — koji je zamišljen kao znanstveno savjetovanje — upriličen u povodu 40. godišnjice formiranja KK KPH za Senj i 30. obljetnice prvog dolaska druga Tita u ovaj grad, moja tema, već po svome naslovu, ima uvodni karakter i upućuje na govorenje o pretpostavkama ovakvog savjetovanja.

Imajući to na umu, kao i potrebu sažetog izlaganja i što racionalnijeg iskorištenja raspoloživog vremena, ograničavam se na nekoliko bitnih teza.

1. Nema dvojbe da su spomenuti događaji od povijesnog značenja za grad Senj i ovu komunu. Kao takvi oni zaslužuju da budu ne samo evocirani uobičajenim prigodnim manifestacijama, već obilježeni i znanstvenim skupom koji će dublje osvijetliti te događaje i ocijeniti njihovo značenje za sadašnjost i buduća vremena. No, nije mi namjera da se, pored živih sudionika tih događaja, istraživača i stručnjaka, koji se takvim pitanjima profesionalno ili amaterski bave, upuštam u takva ocjenjivanja, jer su njihova svjedočenja i memoarski, stručni i znanstveni iskazi kompetentniji od mojih.

Zato se odlučih da vašu pažnju usredotočim na idejno-političke implikacije ovakvih i sličnih savjetovanja; da se stajališta SK, njegovih idejnih opredjeljenja i praktične politike ukažem, u najosnovnijim crtama, na specifičnu društvenu odgovornost historioografa koji se bave NOB-om i socijalističkom revolucijom, u njenoj ukupnosti ili njenim pojedinim etapama.

2. Znanstveni kolokviji, okrugli stolovi, savjetovanja stručnjaka, povjesničara i sudionika pojedinih događaja i naše revolucionarne prošlosti i drugi slični skupovi vrlo su pogodni oblici za obilježavanje značajnih povijesnih zbivanja i datuma, jer po svom karakteru nisu puka evokacija onoga što se zbililo, takvi oblici istodobno proširuju naše vidike i obogaćuju naše spoznaje kako o samim događajima koje tematiziraju i njihovim subjektivnim činionicima, tako i o povijesnom kontekstu i društveno-ekonomskim i društveno-političkim zakonitostima koje takvi događaji izražavaju.

Spomenuti skupovi omogućuju kritičko sučeljavanje mišljenja i ocjena pojedinih događaja, njihovo sagledavanje s više aspekata i sl., pa samim time približavaju sudionicima, a kasnije čitaocima, zapise s takvih skupova koji potpunije otkrivaju istine o nama samima, o našoj borbi i specifičnoj dimen-

ziji jugoslavenske socijalističke revolucije. Istodobno takvi skupovi, kao svojevrsni historiografski poligoni, otimaju od zaborava mnoge detalje koji kao kamenčići u mozaiku tek u svojoj povezanosti daju cjelovitu sliku našeg NOB-a. Upravo je to u interesu budućih generacija, koje imanentno teže za svojim viđenjem prošlosti. S poznavanjem novih detalja iz revolucionarne prošlosti, koji su uvijek u dijalektičkoj povezanosti sa cjelinom zbivanja, nove generacije u NOB-u će otkrivati nove poruke, razgarati strast da nastave započeto i stjecati poduku kako da to u novim uvjetima čine. Tako će revolucija teći dalje, a njeni će plodovi biti očuvani za svako novo pokoljenje, a to su prije svega bratstvo-jedinstvo i ravnopravnost među našim narodima i narodnostima, naša sloboda, samoupravni put izgradnje socijalizma, nezavisnost zemlje, njena nesvrstanost i miroljubivost.

3. Upravo je očuvanje tih tekovina jedna od fundamentalnih preokupacija Saveza komunista. Zato je on veoma osjetljiv na pristupe pojedinih kroničara, povjesničara, istraživača, memorista i njihovih izdavača pojedinim povijesnim događajima i ličnostima naše revolucije.

Osjetljiv je i treba da bude još više osjetljiv na takve pristupe koji nemaju za cilj otkrivanje istine već njeno prikrivanje i manipuliranje pojedinim povijesnim detaljima u političke i politikantske svrhe. Osjetljiv je na sumnjičenja i klevetanja ključnih ličnosti naše revolucije, na podmetanja apsurdnih teza da je naša KP organizirala ustanak i revoluciju pod pritiscima NKVD-ejskih obavještajnih službi i slično.

Naime, danas, nakon smrti druga Tita, nisu rijetke pojave da pojedini povjesničari i kvaziobjektivni istraživači nastoje u našoj prošlosti — pod parolama »demistifikacije« revolucije, »defaraonizacije« pojedinih ličnosti, pod parolama nekakve apstraktno-humanističke neutralnosti historijske znanosti i sl. — nihilistički pristupati pojedinim povijesnim događajima, pojedinim etapama revolucije i revoluciji u cjelini.

U nekim svojim knjigama, napisima i časopisima, novinama, istupima na nekim okruglim stolovima, znanstvenim kolokvijima, simpozijumima, pa čak i u romanima, zbirkama pjesama, filmovima itd., pojedinci nude svoju iskrivljenu, subjektivističku i pozitivističku dioptriju za gledanje revolucije. Neki od njih motivirani su komercijalističkim interesima, neki pak zaneseni valom traženja »crnih točaka« u novijoj prošlosti u ime nekakve ravnoteže »oficijelnoj« i »friziranoj« historiografiji, a neki pak potpuno promišljeno i s određenim namjerama svojim jednostavnostima i iskrivljenim prikazivanjem biti naše borbe i revolucije dovede u pitanje sve što je ta revolucija postigla. Takvi i u 1939, 1941, 1945, 1948, kao i u kasnijim godinama, traže i izmišljaju optužnice protiv Saveza komunista i zamračuju osnovni pravac revolucije koji je povijest nepobitno verificirala; ne prezaaju čak da atakiraju i na Titovu ličnost, njegovo djelo i naslijeđe.

Oni očigledno procjenjuju da su fizička odsutnost Tita i ekonomske teškoće u kojima se sada nalazimo povoljan trenutak za plasiranje njihovih »znanstvenih« i »objektivnih« teza, koje u biti nisu ništa drugo nego zlo-upotreba slobode istraživanja i znanstvenog rada u politikantske svrhe. Takvi uspijevaju da se povremeno oglase zahvaljujući prije svega našoj nedovoljnoj

samoupravnoj organiziranosti i nekim glasilima, časopisima, izdavačkim kućama, i sl., i zahvaljujući prije svega oportunistima u redovima SK i slabostima naše komunističke i socijalističke idejne fronte.

4. Mislim da takvo stanje moramo odlučnije prevladavati, prije svega idejno-političkim sredstvima, kako bismo spriječili one koji hoće da ukaljaju našu revoluciju. A to nije zadatak samo komunista, partijskih organa i foruma već svih čestitih i poštenih ljudi kojima je na srcu socijalističko samoupravljanje i druge tekovine naše revolucije i njen daljnji razvoj. Prije svega to je — rekao bih — zadatak povjesničara i istraživača naše revolucionarne prošlosti.

Osnovni orijentir u njihovu poslu i angažmanu treba da bude odnos prema ciljevima socijalističke revolucije i socijalističkog samoupravljanja. To su ujedno i osnovna društvena mjerila njihova rada, za koje se zalaže Savez komunista, koji se odavno odrekao da nepovredivo arbitrira u domeni umjetničkog, znanstvenog, kulturnog i svakog drugog stvaralaštva, pa i historiografiji. Ali se nikada nije odrekao niti će se ikad odreći borbe protiv toga da se sloboda stvaralaštva, za koju se on zalaže, koristi protiv ciljeva revolucije i socijalističkog samoupravljanja. To isto važi i kada se radi o historiografiji i povijesnim istraživanjima naše najnovije prošlosti. Jer, ne može naša revolucionarna prošlost biti bunjište za politikantske egzibicioniste koji pošto-poto hoće isčeprkati političko oružje protiv revolucije.

To je naša, kada je riječ o historiografiji, osnovna partijska pozicija. A ona ima svoje znanstveno verificirano utemeljenje.

Naime, u svim razdobljima povijesnog tijeka SFRJ paralelno su djelovale, a i danas djeluju, tri osnovne tendencije: Jedna je autentično revolucionarna, zahvaljujući kojoj smo danas došli u etapu udruženog rada i delegatskog sistema, zahvaljujući kojoj smo ostvarili sve ono što smatramo najdragocjenijim tekovinama NOR-a i socijalističke izgradnje; druga je tendencija građanske restauracije, koja danas ima najslabije šanse, ali je još uvijek prisutna; i treća je tendencija etatističko-birokratska restauracija, koja se ukorijenila u doba revolucionarnog etatizma i nikad nije potpuno sišla s naše idejno-političke scene, a danas, zbog ekonomskih teškoća u kojima se nalazimo, dobiva nove impulse.

Svaka od tih tendencija ideološki se prelama i u glavama ljudi. Pa i u glavama živih učesnika revolucije, pisaca memoara, povijesnih istraživača i historioografa! Koju tendenciju pojedinci izražavaju i kojoj se priklanjaju, to je vidljivo iz njihovih knjiga, članaka, saopćenja, napisa...

Savez komunista i ostale organizirane socijalističke subjektivne snage našeg društva moraju maksimalno oslobađati prostor za što potpunije izražavanje autentično-revolucionarne tendencije u svim domenama ljudskog stvaralaštva, pa tako i u historiografiji.

U tom kontekstu treba ocjenjivati i današnji skup. Govorenje o 40-godišnjici KK KPH Senj u slopu revolucionarnih zbivanja na prostoru regije, Hrvatske i Jugoslavije mora biti prožeto spoznavanjem istine o našoj revoluciji u korelaciji s njenim ciljevima, od kojih je dobar dio već realiziran. Pred svima onima koji se bave proučavanjem naše revolucije velika je društvena odgovornost da se i svaka nadolazeća generacija odnosi prema svim

dosadašnjim ali i budućim ostvarenjima revolucije kao prema neotuđivoj svojini. Tako će naša revolucija teći dalje i razvijati se u onolikoj mjeri uolikoj buduće generacije budu usvajale njene poruke, njene ciljeve i njene tekovine i uolikoj mjeri budu u njenim tokovima ostvarivale svoje interese.

Ako današnje savjetovanje dade svoj prilog toj intenciji Saveza komunista, u što ne sumnjam, onda naši domaćini i Senjsko muzejsko društvo kao inicijator i organizator, zaslužuju pohvale. Vjerojatno bi kvaliteta skupa bila potpunija da nisu izostale neke teme i da su sve teme bile skoncentrirane oko godišnjica koje su povod današnjoj svečanosti u Senju.

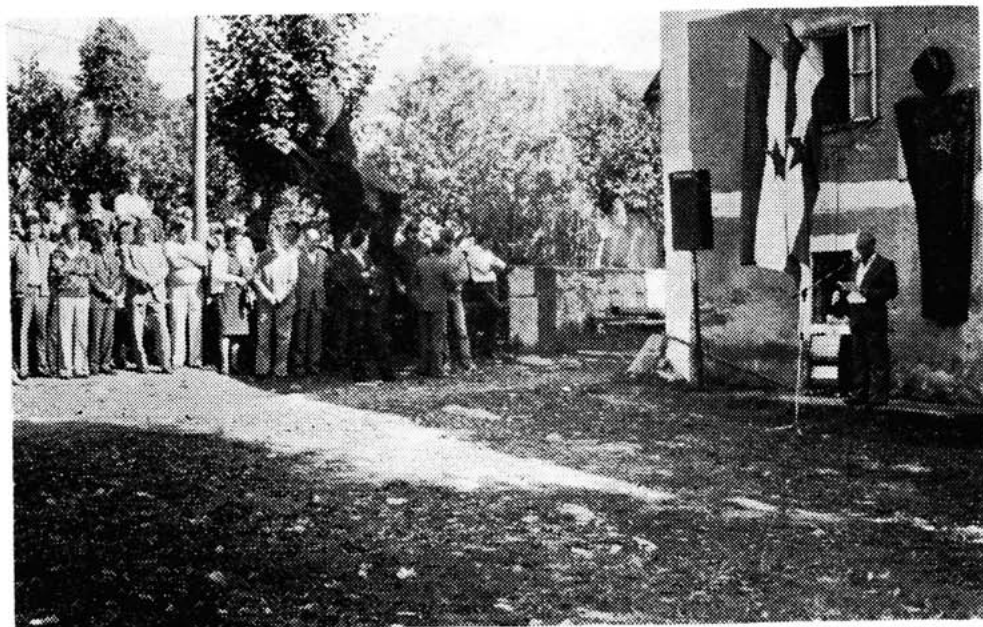
Dr Ivica Šegota, Rijeka, Konferencija SKH Zajednica općina Rijeka

Zusammenfassung

DIE ERFORSCHUNG DER REVOLUTIONÄREN VERGANGENHEIT UND DAS PFLEGEN DER KÄMPFERISCHEN TRADITION

(Mitteilung anlässlich des 40. Jahrestages des KK KPH und des 30. Jahrestages der ersten Tito's Ankunft in Senj)

Der Autor betont die ideologisch-politische Implikationen der Versammlungen mit Thematik aus unserer revolutionären Vergangenheit. Er meint, dass solche Versammlungen kritische Auseinandersetzungen ermöglichen, und damit ihren Beitrag zu einer objektiven Einsicht in den Volksbefreiungskrieg geben.

Sl. 42 — Otkriće spomen-ploče članovima KK KPH Senj Tomi Mavriću i Josipu Kalafatiću na kući Samardžija u Krasnu. Prigodna riječ prvoborca senjskog kraja Vladimira Knifića, mj. X 1983.